

Боднар Анастасія Василівна,
здобувач науково-дослідної лабораторії з
проблем криміналістичного забезпечення
та судової експертології навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

ТРАСОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Відповідно до ст. 84 Кримінального процесуального кодексу України, джерелом доказів у кримінальному провадженні є висновок експерта, то у розслідуванні та розкритті злочинів, пов'язаних зі знищенням або пошкодженням майна трасологічна експертиза займає одне з головних місць. Пов'язано це з тим, що така злочинна діяльність орієнтована на матеріальні цінності, на які здійснюється вплив знаряддям також матеріального світу, а трасологія вивчає та досліджує саме матеріальні сліди-відображення. Наведені завдання та можливості такого виду експертиз створюють уявлення про ефективність використання спеціальних знань у галузі трасології з метою встановлення фактів, що мають значення для розслідування та з'ясування істини у кримінальному провадженні.

Особливістю розслідування знищення або пошкодження майна є те, що злочин вчиняється переважно таємно, оскільки, в разі притягнення до відповідальності, зловмиснику доведеться сплатити значну суму для відшкодування збитків.

Тому у розслідуванні злочинів, пов'язаних зі знищенням або пошкодженням майна, важливу роль відіграє експерт, який проводить трасологічні дослідження. Саме йому доведеться встановити зв'язок між підозрюваним, місцем події та знаряддям вчинення злочину під час проведення трасологічної експертизи.

Проблематикою щодо проведення трасологічної експертизи під час розслідування злочинів проти власності розглядалися в роботах Ф. Г. Амінева, Р. С. Белкіна, І. Ф. Герасимова, Г. І. Грамовича, Л. Я. Драпкіна, В. Д. Зеленського, А. В. Іщенко, Є. П. Іщенко, Н. І. Порубова, С. В. Салтевського, Н. А. Селіванова, О. М. Сліпушко, В. Ю. Шепітько, В. В. Яременко та багатьох інших. Значущість проведених наукових досліджень нині досить велика, оскільки проведення трасологічної експертизи є досить розповсюдженим способом збирання фактичних даних та має на меті встановлення

причетності певних осіб до злочинної діяльності, зокрема, спрямованої на знищення або пошкодження майна.

Основним джерелом надходження об'єктів для трасологічного дослідження є проведення огляду місця події.

Обстановка на місці події у провадженнях щодо знищення або пошкодження майна може включати в себе всі види трасологічних слідів, що утворились внаслідок механічного, хімічного, біологічного а також температурного впливу.

До слідів механічного впливу можуть належати сліди тиску, ковзання, тертя, розпилювання, свердління тощо. Їх виявляють як окремо, так і у поєднанні з іншими слідами. А від правильної фіксації та вилучення таких слідів залежить наступне моделювання слідоутворюючого об'єкта, встановлення джерела його походження та ідентифікація.

Якщо ж на місці події виявлене саме знаряддя вчинення злочину, спеціалісту, при його огляді, необхідно звернути увагу на дві групи механічних слідів, зокрема: залишені на об'єкті (знарядді) під час його виробництва та набуті час його експлуатації (у т. ч. під час вчинення злочину).

Важливою особливістю, яка впливає на результати проведеного трасологічного дослідження є та сукупність об'єктів, які слід надіслати експерту, зокрема такі як: 1) слід з об'єктом носієм, а за неможливості – копія сліду; 2) об'єкт, яким можливо був залишений слід; 3) за необхідності схеми та дані про місце, час виявлення слідів, умови, у яких були об'єкти зі слідами до їх направлення на експертизу [1].

Важливим для вирішення завдань є формулювання питань експерту. Так, питання, мають містити зазначення виду сліду, місця його виявлення, найменування предмету, яким згідно припущення утворений слід, місця вилучення цього предмета, а якщо питання ставиться у відношенні певної особи, то його прізвища, ім'я та по-батькові (повністю) [2, с. 527-528].

Важливою є також експертиза слідів ніг людини та взуття. Основними завданнями цього виду трасологічної експертизи є ідентифікація людини за слідами: босих ніг, шкарпеток, панчіх, взуття та вирішення діагностичних завдань зі встановлення особливостей пересування людини, розміру взуття, зросту людини тощо.

За слідами ніг (взуття) можливо з'ясувати напрям руху осіб до місця події, як вони там пересувались, куди пішли, організувати переслідування винних. За слідами ніг можна встановити обставини вчинення злочину та деякі особливості суб'єкта, який їх залишив (що необхідно для його розшуку), ототожнити людину (його взуття). Рідше

зустрічаються сліди босих ніг. В об'ємних слідах ніг особливості стопи відображаються більш повно: видно папілярні візерунки та різні дефекти шкіряного покриву: мозолі, шрами, рубці, складки тощо. Трасологічна експертиза слідів ніг призначається для встановлення фактичних обставин справи, загальних та характерних ознак взуття та самого злочинця (по доріжці слідів), а також ототожнення взуття, вилученого у підозрюваного [3, с. 159].

Сліди знарядь злочину та інструментів і робота з ними являють собою окремий розділ трасології, який присвячено дослідженню різних механічних слідів від знарядь злочину, інструментів, виробничих механізмів, а також замків, замикаючих пристроїв, plomb тощо [4, с. 126].

Сліди, залишені на місці події знаряддям злочину, залежать від виду застосованого знаряддя, властивостей матеріалу перепони та способу злочину. На трасологічну експертизу слід направляти всі об'єкти зі слідами злочину. Для вирішення завдань щодо ідентифікації у розпорядження експертів передають також самі знаряддя злочину (якщо вони до цього часу виявлені та вилучені). У випадках, коли неможливо направити на експертизу сам предмет (об'єкт) зі слідом, направляються зліпки з цих слідів [5, с. 169].

Експертизою цілого за частинами встановлюється, чи мають частини предмета (знайдені уламки, шматки, осколки тощо) спільну лінію (поверхню) розділення, тобто чи становили вони раніше одне ціле.

Іноді при розслідуванні розглянутих злочинів набуває необхідності призначення експертизи вузлів та петель. У більшості випадків об'єктами досліджень є вузли та петлі, що виконані (утворені) на мотузках, ремнях тощо. Перед направленням об'єкта на експертизу доцільно сфотографувати вузол з усіх боків за правилами масштабної зйомки для усунення труднощів дослідження у випадках, коли в процесі експертизи проводитимуться експерименти (розв'язування і зав'язування вузла тощо). Слідчому розв'язувати вузол забороняється [6].

Таким чином важливу роль у розслідуванні знищення або пошкодження майна відіграє трасологічна експертиза. Спеціальні пізнання експерта допомагають встановлювати найважливіші обставини під час розгляду кримінальних проваджень, на основі яких може бути винесено справедливе судове рішення.

Список використаної літератури

1. Боднар А. В. Трасологічна експертиза під час розслідування знищення або пошкодження майна/ А. В. Боднар// Науковий вісник : наук. журн. / Нац. акад. внутр. справ. – Київ. – 2018. – №2 (107) – С. 281–292.

2. Справочная книга криминалиста: справочник / Н. А. Селиванов и др. / под ред. Н. А. Селиванова. Москва: Норма, 2000. 727 с.

3. Криминалистика: учебник / Т. С. Волчецкая и др. / под ред. В. Д. Зеленского та Г. М. Меретукова. Санкт-Петербург: Юридический центр, 2015. 704 с.

4. Криміналістика: Підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексеев та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 704 с.

5. Криминалистика: учебник / Т. С. Волчецкая и др. / под ред. В. Д. Зеленского та Г. М. Меретукова. Санкт-Петербург: Юридический центр, 2015. 704 с.

6. Про затвердження Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертів: Наказ від 08.10.1998 № 53/5. Міністерство юстиції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z070598/page?text=%ED%E0%F4%F2%EE%EF%F0%EE%E4%F3%EA%F2%B3%E2>.

Миронюк Тетяна Василівна,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОБАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Саме на забезпеченні безпеки суспільства ставить акцент європейська практика, впроваджуючи систему пробації. Безпека суспільства шляхом виправлення засуджених також визначена Законом України «Про пробацію» як головний складник мети пробації (стаття 4 Закону), поряд із запобіганням вчиненню повторних кримінальних правопорушень [1]

На сьогодні пробація залишається однією з першочергових заходів основним напрямком якої є виправлення та ресоціалізація засуджених. Проте вказана діяльність потребує удосконалення механізму її здійснення. Не зважаючи на те, що важливий крок вона зробила - усунувши в'язницю на другорядне місце та даючи другий шанс для виправлення особам, які вчинили кримінальне правопорушення, низка питань потребує вирішення.